

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
по ПН 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език*,
съгласно обявата в „Държавен вестник“ No 33/03.04.2026 г.

с кандидат: Магдалена Стефанова Абаджиева –

д-р, гл. ас. в Института за български език към БАН, София

От член на НЖ: Христина Милева Тончева-Тодорова –

д.ф.н., професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Със заповед № РД-09-36 от 01.06.2026 г., въз основа на Решение на Научния съвет на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (Протокол № 9/27.05.2026 г.) съм включена в състава на научното жури, което да проведе конкурса за избор на *доцент* в професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език*, за нуждите на Секцията по история на българския език при ИБЕ.

В конкурса документи е представила единствената кандидатка **гл. ас. д-р Магдалена Стефанова Абаджиева**: хабилитационен труд, една монография, която не е представена като хабилитационен труд, учебно пособие (Христоматия), 27 статии, от които 8 са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, 19 са публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове, една студия, една публикувана глава от колективна монография, 29 цитирания в български и чуждестранни трудове. Д-р Абаджиева е предоставила данни за два научни проекта, на които е била ръководител, заявени са и участия в още 11 национални научни и образователни проекта. Списъкът с изнесените доклади наброява 17, като 12 от тях са на научни форуми с международно участие.

Хабилитационен труд: „Книжнината на българите католици от XIX век и банатската книжнина“, 2024 г.

Представеният хабилитационен труд в обем от 168 стр. е посветен на един недобре проучен историколингвистичен въпрос, който от десетилетия очакваше своето научно осветляване, а именно – връзките между книжнината на българите католици от южните български земи и тези в Банат. Авторката коректно е дефинирала понятието „книжнина на българите католици“, като е коментирала съществуващите досега в науката опити за периодизация на тази книжнина и съвсем правилно е включила в нея банатската книжнина като отделен, самостоятелен етап. Адмирации заслужават коментарите на д-р Абаджиева относно досегашната разнообразна терминология и предложението за единен терминологичен апарат.

Особено впечатляващи са избраните образци от книжнината на българите католици, които са анализирани на графико-правописно равнище с оглед на съпоставянето им с правописната система на Йозу Рил, създадена за банатските българи през XIX век.

Мотивирано е изградена тезата за осъзнат стремеж от банатските българи към съхраняване на историческата ни памет, на майчиния език в условията на продължителна емиграция, към нормативна книжовност и дори за опити да се постигне книжовна норма, основана върху латиницата. Ценни податки за съпоставка на банатската книжовна норма с

тази при католиците от южните български земи намираме в шестата глава от хабилитационния труд, особено интересни са изводите за т.нар. от авторката „втори тип правопис“, значително усложнен.

За мен лично винаги най-интригуващи са били лексиколожките проучвания, в осмата глава са изнесени лексикални данни за приемственост в книжнината на българите католици от Банат и българите католици от южните български земи. Прецизният преглед и анализ на различните типове лексика (християнска, битова и пр.) представляват основен принос към българската историческа лексикология и със сигурност ще намерят своето място в Историческите речници, подготвяни в Секцията по история на българския език в ИБЕ.

Монография: „Ръкописният българо-италиански речник на отец Маурицио от 1845 г.“, 2020 г.

Това наборно издание представя пълния текст на най-ранно запазения и открит досега българо-италиански ръкописен речник, дело на католическия книжовник и мисионер отец Маурицио да Кастелацо за католиците от южните български земи. То включва и езиковедско изследване на правописно, фонетично и лексикално равнище и съдържа около 3500 думи. Много интересни са основните тематични групи на лексиката: християнска лексика, абстрактна лексика, роднинска лексика, названия на професии, храни, растения и т.н.

Учебно пособие: Издадената през настоящата година Христоматия е онасловена „Текстове от книжнината на българите католици и банатската книжнина“ и е в съавторство с проф. Марияна Цибранска-Костова от ИБЕ при БАН.

Това издание е много ценно, защото изнася данни за 38 нови текста и преводи от историята на българската книжнина и език, допринася за популяризирането на историческата ни книжнина и ще бъде особено полезно за студентите филолози и историци в семинарните занятия по дисциплината „Историческа лингвистика“.

Отново бих искала да подчертая, че за мен особено интересни са лексиколожките проучвания на диалектно равнище, които далеч надхвърлят познатото от досегашните учебници по Българска диалектология. Похвално е, че много от тези данни са събирани по метода на лична комуникация с информаторите, което е сигурно свидетелство за автентичност.

Не бих искала да пропусна и още едно откритие на д-р Абаджиева – ръкописния речник на Перку Дупца, издаден през 2004 г. като „Лексиката на банатския говор. Допълнение“, който също осветлява в значителна степен познанията ни върху банатския диалект.

Цялостната научна продукция на д-р Магдалена Абаджиева я представя пред палеославистичната гилдия като завършен лингвист изследовател, който с широк размах и мащабно проучване на книжнината на българите католици и на банатската книжнина успява да ги впише в конкретната епоха и обогатява представата ни за тематичния обхват на този слабо познат, но важен дял от българската ръкописна традиция.

Благодарение на нейните усилия са открити и анализирани с вещина и проникателност текстове от частната колекция на Иво Райков от гр. Раковски, образци от XIX век от отец Бенвенуто и отец Андреа Канова. Тя е въвела в научно обращение новооткрит ръкопис от същия век на отец Едуардо от Торино, принадлежащ на г-н Й. Патазов от гр. Раковски.

Специално внимание заслужават множеството проучвания на творчеството на Петър Ковачев Царски, който е известен като основоположник на т. нар. „павликянска книжнина“, определена прецизно от авторката като „книжнина на българските католици на новобългарски език“. Благодарение на това е утвърдена научната теза за нов графико-правописен модел, изграден върху народния език през XVIII век, който се транслира и през следващото столетие от други католически книжовници, работили в южните български земи.

С впечатляващо усърдие и филологическа проникателност са анализирани малко познати или непознати за палеославистиката ръкописни източници, съхранявани в Националната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ в София.

Накрая бих искала да споделя и лично впечатление от дългогодишното си познатство с колежата д-р Магдалена Абаджиева. Имала съм удоволствието и честта да присъствам на четенето на някои от нейните доклади, изнасяни на няколко поредни Международни годишни конференции на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“. С неизразима радост и интерес и аз, и останалите колеги изслушахме коментарите относно лексемата *радвънникъ* (през 2019 г.), новите данни за книжнината на българите католици през XIX век (през 2020 г.), за новооткрития ръкопис на отец Едуардо (през 2022 г.) и т. н.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Според приложената в документацията по конкурса Справка за изпълнението на националните минимални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 и на изискванията по чл. 26, ал. 5 от ЗРАСРБ, съответно и по чл. 1а от ППЗРАСРБ (Приложение А към Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН) може да се направи извод, че представеният комплект материали на д-р Магдалена Стефанова Абаджиева е в пълно съответствие с тях, общият брой точки е 1071 (от мин. 650).

Участничката в конкурса е представила достатъчен брой научни публикации. В работите ѝ има оригинални научни и научно-приложни приноси, някои от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. В тези разработки не съм открила данни за плагиатство.

В резултат на всичко, написано по-горе, мога категорично да заявя, че предложената кандидатура на **гл.ас. д-р Магдалена Стефанова Абаджиева** отговаря на всички минимални национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Затова давам убедително своята **положителна оценка** и си позволявам да препоръчам на уважаемото научно жури да изготви доклад за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на **гл.ас. д-р Магдалена Стефанова Абаджиева** по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Български език, за нуждите на Секцията по история на българския език в ИБЕ „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, София.

20. 07. 2026 г.
Пловдив

Изготвила становището:.....
(проф. д.ф.н. Христина Тончева-Тодорова)